

KOMMUNIKASJON I LÆRERGRUPPENE

Hvordan få fram informasjon
som kan utvikle kvalitet?

Generelt om kommunikasjon

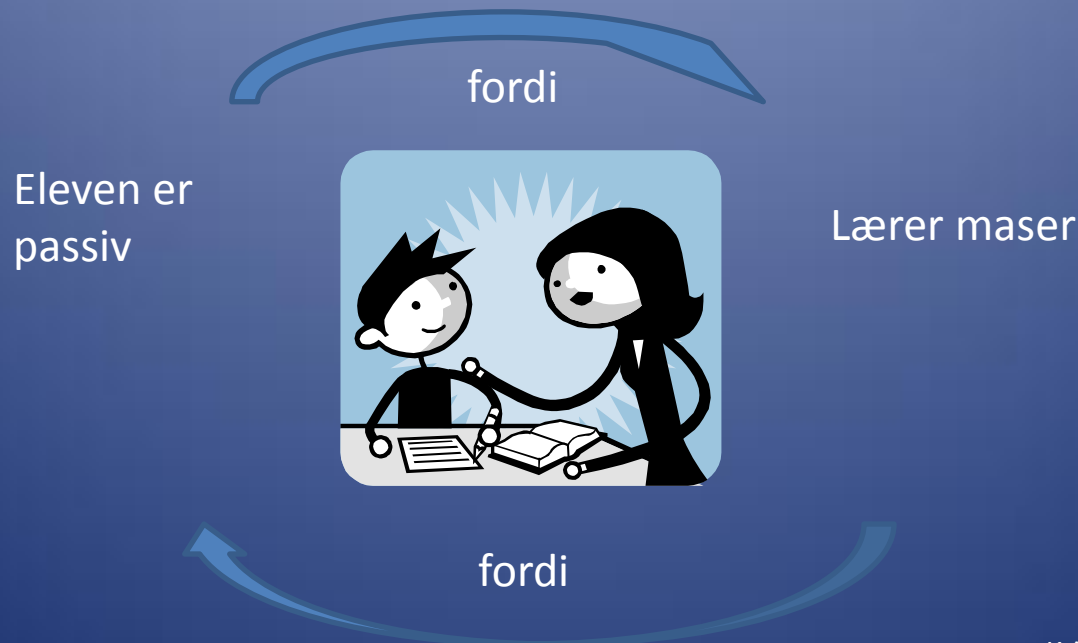
- Fra latin: Communicare, "gjøre felles".
- Kommunikasjon er uunngåelig
- Mange former for kommunikasjon
- Mer enn utveksling av kunnskap
- Relasjoner = kommunikasjon

Kommunikasjon i systemteori

1. Det er umulig å ikke kommunisere
2. Informativ og formativ
3. Samspill er sirkulær
4. All erfaring er subjektiv, all persepsjon er en tolkning
5. Relasjonen er grunnleggende og basis i kommunikasjonsteorien

Kommunikasjon i systemteori

- Kommunikasjon og samspill er sirkulær og kan være selvforsterkende:

Kommunikasjon i systemteori

- Samspill danner mønstre som både kan være vanskelig å få øye på og bryte (f.eks mellom lærer-elev, elev-elev, assistent-elev).
- Å bryte et mønster for samspill krever tilførsel av ny informasjon
- Samspillet må punktueres.

Symmetriske og komplementære relasjoner

Symmetri: Lik
Bekrefter hverandre

Komplementær: Ulik
Utfyller hverandre

Johnny 6 a – et problem i klassen

- Johnny klarer ikke å sitte i ro i timene. Han henger over pulten, snakker med sidemannen, pirker stadig henne som sitter foran i ryggen med en blyant, eller avbryter læreren med kommentarer som viser at han ikke følger med.
- Han er frekk mot læreren og svarer med uttrykk som ”dette var jævlig kjedelig”, ” for noe dritt” osv.
- Han klarer ikke å konsentrere seg om de oppgavene som gis.
- Han får de andre med seg på påfunn.

(Kontaktlærer ”sliter” med Johnny og mange lærere er enig i at han representerer en utfordring).

- I saken om Johnny så er lærerne inne i ulike mønstre:
  - Kontaktlærer er inne i et selvforsterkende mønster. Jo mer han hisser seg opp over Johnny, desto mer bråkete og frekk blir Johnny.
  - En annen lærer forteller at når hun klarer å ikke bli følelsesmessig opprørt over Johnny, så synes hun han blir mer rolig.
  - En tredje lærer forsøker å hjelpe Johnny i forhold til hans manglende konsentrasjon, ved å sitte ved siden av ham og hjelpe ham. Johnny synes ikke villig til å ta i mot hjelp.

Hvilke spørsmål kan tilføre ny informasjon?

Etter Liv Gjems (1995)

- Spørsmål som utforsker forskjeller
- Effektspørsmål
- Triadiske spørsmål
- Hypotetiske spørsmål

Spørsmål som utforsker forskjeller

Begrepet *forskjell* relateres til hvordan *personer, relasjoner, ideer, observasjoner, vurderinger, verdier og opplevelser* relateres til hverandre og sammenlignes.

- Hvem blir mest berørt av Johnnys væremåte?
- Hvem reagerer sterkest når .....?
- Hvem er det Johnny snakker mest med i timene?
- Er det timer Johnny opptrer helt greit?
- Hvordan forklarer du at han da opptrer helt greit?
- Hva skiller din framgangsmåte fra det dine kolleger gjør?
- Hvordan forklarer dine kolleger Johnnys atferd?
- Hvordan forklarer foreldrene Johnnys atferd?

Hensikten med utforskende spørsmål

- Få tak i ulikheter i forståelse/tenkesett
- Avdekke forskjeller i teori- og praksissyn
- Påpeke nyanser og synliggjøre nye handlingsalternativer

Effektspørsmål

- Handler om hvilken virkning en væremåte, handling eller framgangsmåte kan ha på andre, f.eks en elev eller kollega:
  - *Hvordan tror du de andre reagerer på at du...?*
- Handler om hvordan andres væremåte og handlinger har effekt på en selv:
  - *Hvordan synes du at Johnnys atferd har påvirket deg?*
- Avgjørende å få innsikt i hvordan man påvirker og blir påvirket i her- og nå situasjonen.

Spørsmål som utforsker effekt

- Hva ville skje hvis de andre elevene ikke bryr seg når Johnny lager uro?
- Hva gjør du når Johnny....?
- Hvordan reagerer Johnny når du.....?
- Hvordan tror du Johnny ville reagere hvis...?
- Hva tror du Johnny tenker om deg når du..?
- Hva tenker du når Johnny svarer deg frekt?
- Hva tror du Johnny tenker?

Hensikten med effektspørsmål

- Klargjøre gjensidigheter i hendelsene
- Oppmerksomheten rettes mot det veisøker har observert hos seg selv og de andre
- Spørsmålene beveger seg i nåtid, ikke mot hensikter bak handling.

Triadiske spørsmål

Fokuserer på hvordan en tredje part forstår, eller reagerer på samhandling mellom de to andre.

- Hvordan tror du din kollega reagerer på den måten du forholder deg til Jonny på?
- Hvordan tror du Johnnys foreldre reagerer på det du forteller om Johnny?
- Hva tror du at foreldrene tenker om at du ikke spør dem om noe som har med Johnny å gjøre?
- Hva tror du de andre elevene tenker når du kjefter på Johnny?
- Og hva tror du de tenker om Johnny?
- Hva tror du Johnny tenker om de andre i klassen?

Hensikten med Triadiske spørsmål

- Å få fatt i hvordan en situasjon eller relasjon mellom to påvirker en tredje person
- Hvilke effekter tredje parts reaksjoner har på deltakerne som er oppe i saken.
- Ved bruk av triadiske spørsmål økes deltakernes evne til å bli sin egen observatør. Fremmer refleksivitet.

Hypotetiske spørsmål

Framtidsorienterte spørsmål som skal stimulere til å overveie alternative muligheter. (lek med virkeligheten for å se hva som kan gjøres)

- Hvis du skulle endre på din framgangsmåte ovenfor Johnny, hvordan ville du gå fram?
- Hva skal til for at du skal oppleve forbedring?
- Om du lar denne saken være som den er, hvordan tror du forholdet i klassen vil være om 6 måneder?

Hensikten med Hypotetiske spørsmål

- En friere refleksjon over hva som betyr noe her og nå
- Synliggjøre nye innfallsvinkler og handlingsalternativer
- Åpner for å løse seg fra en fastlåst situasjonsforståelse.

LØFT

8 TROSSRETNINGER

- Det vi tror, påvirker det vi leter etter og snakker om.
- Det finnes både Problem og Ikke –problem
- Du trenger ikke forstå et problem for å løse det. Finn heller nøkkelen til løsning.
- Atferd som gis oppmerksomhet, gjentar seg.
- Språk skaper virkelighet
- Små endringer skaper større endringer
- Endring er uunngåelig og stabilitet en illusjon
- De saken gjelder vet best.

Avslutningsvis:

Ved å fokusere på svakheter gjør vi hverandre små.

Ved å fokusere på mulighetene omskaper vi hverandre til giganter.

Referanser

- Langslett, G. (1995): LØFT
- Johannessen, E. m.fl (1993): Rådgiving
- Rafaelsen, F. (2008): "Det kan man gjøre noe med". Forelesning på Gardermoen (18.09.08)